

مجموعه مقالات

زندان در نگاه تاریخ، فقه و حقوق

با کوشش دکتر سیدمحمد رضا حسینی

www.ketab.ir

دفتر پژوهش‌های اسلامی
معاونت سلامت، اصلاح و تربیت
سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور
زمستان ۱۳۹۲

سرشناسه: حسینی، سیدمحمد رضا، ۱۳- گردآورنده
عنوان: زندان در نگاه تاریخ، فقه و حقوق
تکرار نام پدیدآور: به کوشش سیدمحمد رضا حسینی
مشخصات نشر: قم: اتقان، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری: ۴۲۰ ص
بهاء: ۱۲۰۰۰۰ ریال:

ISBN: 978-600-5098-53-2

وضعیت فهرست نویسی: فیبا.
یادداشت: کتابنامه.

موضوع: زندان و زندانیان - مقاله‌ها و خطابه‌ها.
موضوع: زندان - تاریخ.

موضوع: زندان(فقه) - مقاله‌ها و خطابه‌ها.

موضوع: حقوق جزاء (فقه) - مقاله‌ها و خطابه‌ها

موضوع: زندانیان - قوانین و مقررات - ایران

موضوع: زندان - مجازات‌های جایگزین - مقاله‌ها و خطابه‌ها

شناسه افزوده: سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور

شماره مدرک: ۲۹۹۹۸۲۱

رده دبویی: ۳۶۵/۴۵۰۹

رده کنگره: ۱۳۹۲، ۹ز۵۸/ح۷۸۴۵۸

www.ketab.ir

مجموعه مقالات

زندان در نگاه تاریخ، فقه و حقوق

- به کوشش: دکتر سیدمحمد رضا حسینی - استادیار دانشگاه پیام‌نور
- طراحی و حروفچینی: امیرحسین عزیزی
- ویراستار: سیدرضا هدایتی
- ناشر: اتقان
- نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۲
- شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
- قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۹۸۵۳-۲ ISBN

فهرست

پیش‌گفتار ۷

بخش اول: کلیات و تاریخچه

۱. زندان در نگاه مفهوم و تاریخ ۱۱

۲. درآمدی بر حقوق زندانیان ۳۲

بخش دوم: آثار مثبت و منفی زندان

فصل اول: آثار مثبت زندان ۴۶

۱. پیامدهای حرفه آموزشی و اشتغال به کار زندانیان ۴۷

۲. زمینه آموزش در زندان ۶۷

فصل دوم: آثار منفی زندان ۸۵

۱. آثار متقابل زندان و خانواده ۸۶

۲. نارسایی‌های زندان ۱۰۳

۳. شورش و اغتشاش در زندان سوئد ۱۴۶

بخش سوم: جایگزین‌های زندان و اصلاحات آن

فصل اول: جایگاه فقهی و حقوقی جایگزین‌های حبس ۱۶۴

۱. بررسی فقهی مجازات‌های جایگزین حبس ۱۶۵

۲. آزادی مشروط در قانون مجازات اسلامی مواد (۳۸، ۳۹) و (۴۰ ق.م. ۶) ۲۰۵

۳. بررسی آزادی مشروط در حقوق ایران ۲۲۲

۴. تأملی بر «حبس به سبب تأخیر در استیفاء قصاص» ۲۳۸

فصل دوم: مصادیق و موارد جایگزین ۲۸۳

۱. جایگزین‌های مجازات زندان و نهاد تعزیر ۲۸۴

- گفتار اول: مجازات‌ها و اقدامات جایگزین زندان ۲۸۸
- گفتار دوم: جایگاه جایگزین‌های مجازات زندان در میان کیفرهای شرعی ۳۱۱
۲. نقش تعدیل‌کننده تعلیق مراقبتی به عنوان کیفر جایگزین حبس ۳۲۹
۳. جایگزینی مجازات زندان با سایر مجازات‌ها ۳۶۳
- فصل سوم: بررسی تطبیقی جایگزین‌های زندان ۳۷۱
۱. تلاش‌های بین‌المللی و قانون‌گذار کیفری ایران برای تحدید موارد و اعمال مجازات
سالب آزادی ۳۷۲
۲. کیفرهای جایگزین زندان، در حقوق فرانسه ۳۹۱
- فصل چهارم: اصلاحات مدیریت زندان‌ها ۴۰۹
- خصوصی‌سازی در زندان‌ها ۴۱۰

پیش‌گفتار

اسلام، علم، آگاهی و تفکر را که سعادت، پیشرفت و تکامل بشری را به دنبال دارد را مورد تأکید قرار داد. و آن را بسیار ارج می‌نهد و جهل و نادانی که مایه بدبختی و گناه و جرم می‌باشد را شدیداً نهی می‌کند و دست‌یابی به آموزه‌های دینی را مورد سفارش قرار می‌دهد زیرا علم و دین موجب پیشگیری از جرم و گناه می‌شود از این رو اسلام به پیشگیری بیش از اصلاح اهتمام دارد و به همین دلیل، قبل از هر چیز به عوامل به وجود آورنده و زمینه‌ساز جرم، ناهنجاری‌ها و گناه توجه کرده و راه‌کارهای از بین بردن آن‌ها را ارائه می‌کند.

پیشگیری به عنوان یکی از راهبردهای انسانی اسلام در نظام قضایی اسلام می‌باشد و راه‌کارهای بسیاری در جهت تحقق و اجرائی ساختن سیاست‌های بازدارنده اسلام در جامعه اسلامی وجود دارد که اقدامات تأمینی و تربیتی در این راه می‌باشد. بی‌تردید باید به اصل فراگیری سلامت اجتماعی توجه داشت و بایه اقدامات و برنامه‌ها را بر اساس آن ساماندهی کرد.

برخوردار ساختن احاد جامعه اسلامی از نیازهای اساسی زندگی یعنی امنیت اجتماعی و استمرار آن در همه شرائط حتی شرائط بحرانی، پیش‌بینی چهارچوب قانونی مناسب با تدبیر و اقدامات پیشگیرانه و وضع قوانین حمایتی در سطوح مختلف از جمله آن می‌توان برشمرد.

البته همان‌گونه که حفظ نظم و امنیت اجتماعی یک ضرورت شایسته و بایسته است؛ برخورد و کیفر اخلاص گران امنیت عمومی و نظم اجتماعی نیز یک ضرورت انکار ناپذیر هر جامعه‌ای می‌باشد و این امر مشروعیت وجود زندان را اثبات می‌کند آن هم در موارد حبس حدی بی‌شک نگاه به آسیب‌های حبس با این توسعه موجود بحث مجازات‌های جایگزین را نیز مطرح می‌سازد که در برخی از مقالات این مجموعه به آنها می‌پردازند.

مقاله‌هایی که اکنون در قالب کتاب پیش روی شما است به بحث و بررسی مباحث مختلف زندان تاریخ و مفهوم آن آثار فردی، خانوایی و اجتماعی زندان، انواع مجازات، آزادی مشروط، آموزش، وضعیت زندان و قوانین آن در برخی از کشورها جایگزین‌های کیفر حبس و بسیاری از این دست مباحث می‌پردازد و جای بسیاری از مباحث در این مجموعه نیز خالی می‌باشد که ان‌شاءالله در فرصتی دیگر به آن نیز پرداخته خواهد شد.

دفتر پژوهش‌های اسلامی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی بر آن شد تا مقاله‌هایی که مرتبط با زندان، زندانی، مجازات‌ها جایگزین می‌باشد که برخی در نشریات به چاپ رسیده، برخی تا کنون چاپ نشده است جهت استفاده بیشتر پژوهشگران و دانشجویان جمع‌آوری و در مجله مقالات با عنوان «زندان در نگاه تاریخ، فقه و حقوق» منتشر کند.

تا چه قبول افتد و چه در نظر آید

دکتر سید حمدرضا حسینی
استاد بار و شاه پیام نور

www.ketab.ir